וקיימא כימה להדי ריש״ח · פי׳ בקונט׳ דכימה זכב מלה כדלאמר בברכות (דף מז:) ולא דק אלא אמרינן התם דעם זכב מלה אלא שכימה סמוכה לה ואומר הכ לי בני ומה שפי׳ בקונטרס דבשום ראשון של אדר בסוף שנה עשירית קיימא כימה בחמלע הרקיע קשה דפועלים לא אתו מדברא עד לאחר הכוכבים כדפי׳ ברים הפועלים (ועיל דף פג:) ומו דבסוף י׳ שעות הן עוד היום גדול ואין נראין הכוכבים ומשמע שבא ליתן סימן לאדיסין להכיר שעה שיבאו מן השדה וזה דוחק לומר דה״ק כשיחשיך לילה אז רואין למפרע שבשעת הליכתן היתה כימה להדי ריש״ח ונראה לפרש דאתו אריסי מדברא בתחילת הלילה וקיימא כימה להדי ריש״ח הייט בתחילת שבט ואז כלה זמן הזרע והא דאמר בפ׳ כל הקרבנות (מנחות דף פס· ופס ל״ח וזורע) שהיו זורעים קודם הפסח ע׳ יום וזהו חמשה יומי בתוך שבט התם שקרקע חשובה היא שזורעין בה לצורך העומר נמשך שם ימי הזרע יותר מ״ב דבתחילת שבט של חמה הוא דקיימא כימה להדי ריש״ח ואין תחילת של שבט של חמה מתחיל ברוב שנים יותר מע׳ יום לפני הפסח* : **שדא** ביה אספסתא ועבדא · לא הוה לריך למימר דשדא ביה אספסתא דבלתו הכי מלי למימר אלו הוה זרע אספסתא הוה עבדא אלא מעשה הוה הכי :

הלי

מא א מיי׳ פ״ח מהל׳ שכירות הלכה ה סמג עשין פט טור ש״ע ח״מ סי׳ שכב סעיף ב וע״ש במ״מ :

מב ב מיי׳ פכ״א מהל׳ מלוה הלכה לא סמג לאוין קכו טוש״ע חו״מ סי׳ ע סעיף ח :

מג ג מיי׳ פ״ח מהל׳ שכירות הל׳ ה סמג עשין פט טוש״ע ח״מ סי׳ שכב סעיף ב :

מד ד ה ו ז מיי׳ שם הלכה ז סמג שם טור וש״ע ח״מ סי׳ שכב סעיף ג ל ב :

מה ח ם מיי׳ שם הל׳ ט סמג שם טור ש״ע ח״מ סי׳ שכב : בא לאמרינן דיו מה תנאים בכתב הראשים בנין לחצר ולנדרי הרבי אלא לחתם ואבלה חגב אבל נראה

הגהות הב״ח

(א) גמ׳ זרעה לה ואזיל. נ״ב [וזוקא שנאלר בני בתני זרעו ולמתו דלמחרי׳ הזרע זרע שאינו רלוי לזריעה אבל אם אגל כל בני בתני] ומי לא נמתו ניים לן למימר שכל בני בתני זרעו זרע שאינו רלוי לזריעה : [עי׳ תוס׳ מנחות פס. ד״ה וזורע ביאלו יותר]

[ל״ל בה יעב״ן]

הגהות הגר״א

[א] גמ׳ תני כו׳. נ״ב ל״ף וכמב״ם שהמיעוט ולא כתבו רק לא דמשמע דהל״ל (ועמ״ש בהגהות על הרא״ש ובמ״מ סי׳ שכ״ב) : [ב] במשנה תבואה לא כו׳. נ״ב והרי״ף [ג] רש״י ד״ה עבדא מרעא שליחותא בעלי כו׳. נ״ב ולפי׳ זרעה מתחלה שעורין הדין[כן] למ״ש עבדא מרעא כו׳ ואז וזקא (ועמ״ש רבינו בח״מ סי׳ שכ״ג) : [ד] שם ד״ה לא יזרענה כו׳ נהגה בשיטה של זה. נ״ב והרמב״ן כתב לדיקר דבקבלנות אסורבבל עניין:

תורה אור

חזינא, קשיא. [א] "תני חדא פעם ראשונה ושניה זורעה ושלישית אינו זורעה ותניא אידך ושלישית זורעה רביעית אינו זורעה לא קשיא הא כרבי הא כרשב"ג: הא כרבי דאמר *בתרי זימני הוי חזקה' הא כרשב"ג דאמר בתלת זימני הוי חזקה, אמר ריש לקיש: לא שנו אלא שזרעה וצמחה ואכלה חגב, אבל זרעה ולא צמחה מצי אמר ליה בעל הקרקע "כל ימי זרע (ה) זרעא לה ואזיל, ועד א׳מת: אמר רב פפא עד דאתו אריסי מדברא וקיימא כימה ארישיה, מיתיבי רשב"ג משום ר"מ אומר וכן היה רבי שמעון בן מנסיא אומר כדבריו חצי תשרי מרחשון וחצי כסליו = זרע, חצי כסליו טבת וחצי שבט = חורף, חצי שבט אדר וחצי ניסן = קור, חצי ניסן אייר וחצי סיון = קציר, חצי סיון תמוז וחצי אב = קיץ, חצי אב אלול וחצי תשרי = חום, רבי יהודה מונה מתשרי ריש מונה ממרחשון מאן "מיקל בבולהו, ר' שמעון וכולי האי לא קאמר? לא קשיא הא דקבלה מיניה בחרפי הא דקבלה מיניה באפלי: רבי יהודה אומר אם קבלה ממנו במעות: ההוא גברא דקביל ארעא למיזרעה *בדמי *תומי אגודא 'דנהר מלכא סבא' בזוזי, איסתכר 'נהר מלכא סבא' אתא לקמיה דרבא אמר ליה "נהר מלכא סבא' לא עביד דמיסכר, מכת מדינה היא, זיל נכי ליה" אמרו ליה רבנן לרבא הא אנן תנן ר' יהודה אומר אם קבלה הימנו במעות בין כך ובין כך אינו מנכה לו מן הכורו אמר להו לית דחיש לה לדר' יהודה: **מתני'** "המקבל שדה מחבירו בעשרה כור חטים לשנה ולקתה נותן לו מתוכה, היו חטיה יפות לא יאמר לו "הריני לוקח מן השוק" אלא נותן לו מתוכה: **גמ'** ההוא גברא דקביל ארעא *לאספסתא בכורי דשעורי, עבדא אספסתא ורשה וזרעה שעורי, ולקו הני שעורי, שלחה *רב חביבא מסורא דפרת לקמיה דרבינא כי האי גונא, מאי: כי לקתה נותן לו מתוכה דמי או לא? אמר ליה "מי דמי: התם לא עבדא ארעא שליחותא דמרה הכא עבדא ארעא שליחותא דמרה ההוא גברא דקבל פרדס מחבריה בעשר דני חמרא, תקיף ההוא חמרא, סבר רב כהנא למימר היינו מתני' "לקתה, נותן לו מתוכה" אמר ליה רב אשי 'מי דמי התם לא עבדא ארעא שליחותא הכא עבדא ארעא שליחותא, 'ומודה רב אשי בעינבי דבדום ובשדה שלקתה בעומריה: **מתני'** "המקבל שדה מחבירו לזרעה שעורים לא יזרענה חטים חטים יזרענה שעורים רשב"ג אומר, [ב] "תבואה לא יזרענה קטנית, קטנית יזרענה תבואה, ורשב"ג אומר: **גמ'** א"ר חסדא מ"ט דרשב"ג דכתיב "שארית ישראל לא יעשו עולה ולא ידברו כזב ולא ימצא בפיהם לשון תרמית" מיתיבי *מגבת פורים לפורים ואין מדקדקין בדבר ואין העני רשאי ליקח מהן רצועה לסנדלו אא"כ התנה במעמד אנשי העיר דברי רבי יעקב שאמר משום ר"מ רשב"ג מיקל**

וכן כל אחד שני חדשים י"ב חדשים לשנה עתים: **מתחילה תשרי** · מתחיל למנות שני חדשים בכל עת: **מאן קמיקל** · במשך ימי הזרע למי שבא לאחר זריעותיו: **ר"ש** · שמנה מן מרחשון ואומר מרחשון וכסליו זרע: **באחרפי** · חטין ושיפון הנזרעין בתחילת החורף: **באפלי** · שעורין וקטנית הנזרעין באחר: **מיסכר** · לשון (בראשית ח) ויסכרו מעינות תהום נסתמה הליכתו שעכבוהו העליונים העליונים הסיבוהו דרך אחרת ואין ירק מגליח אלא בקרקע גרבלת באחרן לחה: **מכת מדינה** · לא עליו לבדו עברה ולאסוקי אדעתיה נמי לא הוה ליה דלא הוי עביד למיסכר: **מתני' ולקתה** · שהיו חטין שדופות וגם כחושות **וזו בחכירות הולכה לשעורה ולא בקבלנות דאי בקבלנות פשיטא** דכל אחד זוכה ומתחייב בחלקו: **גמ' עבדא אספסתא** · היא נקראת לשלשים יום כדאמר ברים ח"ה (כ"ב כח): וחזר וזרעה שעורים: **עבדא ארעא שליחותא** · [ג] בעליה לא חכרה אלא לאספסתא ואילו זרע לה אספסתא ואזיל היה מגליח והוא פסק עמו ליקח שעורין מן השוק: **פרדיסא** · כרם: **תקיף** · החמיר: **עבדא ארעא שליחותא** · העבדים לא לקו אלא משנעשה יין בחביותיו בביתו לקה ואמר בבבא בתרא (דף לו:) חמרא אכתפא דגברא שוור זה קונהו מזה טוב, ומזלו גורם להחמיר: **ענבי דכדום** · ענבים שהתליטו: **בעומריה** · בעודן שטוחות ליבש בימות הקיץ דכל [זמן] זה עודן לריכין לקרקע וכך הענבים שהתליטו בין בליר לדריכה וכגון אלא איחרו יותר מן המנהג: **מתני' המקבל שדה לזרעה שעורין** · ובחכירות כך וכך חטין או שעורין או מטות: **לא יזרענה חטין** · שהחטין מכחישות את הקרקע יותר מן השעורין **והא לא מיקומא אלא בחכירות** דאי בקבלנות הא אמרינן* תיכחוש ארעא ולא ליכחוש מרה והרי הוא נהנה בשיטו של זה [ד] : **ורבן שמעון בן גמליאל אוסר** · וטעמא מפרש בגמרא: **תבואה לא יזרענה קטנים** · שהקטנים מכחשת הקרקע יותר מן התבואה: **גמ'** מיקל

פעם ראשונה ושניה · זרעה ואכלה חגב לו כשדפה חוזר וזורעה שניה ואם אינו זורעה אינו מוכה לו אפילו היא מכת מדינה: **פלוגתא דרבי ורשב"ג** · נבי נשואה לראשון ומת, לשני ומת, במסכת יבמות: **מאי אמר ליה בעל הקרקע כל יומי זרע זרע ואזיל** · כלומר כל זמן הזריעה חוזר וזורעה שמא לא הגיע זמן: **ועד אימת** · הוי משך זמן הזריעה: **עד זמן דכי אתא אריסא מדברא** · וכגון לבית בזמן שהן רגילין ליכנס דהיינו לאחר תשע שעות ביום קרוב לסוף העשירית קיימא כימה שהוא זכב מלה להדי ריש״ח בראש כל אדם דהיינו בחמלע הרקיע שכראה לכל אדם כאילו הוא על ראשו והן הן ימי אדר לפי שבגלגל קבועין בו שנים עשר מזלות וזהו סידלן עש״ת סא״ב מע״ק גד״ד ולעולם שנה עולין ושנה שוקעין בניסן לעולם בתחילת עלות השחר מלה מתחיל לעלות ומאזנים שוקע וב׳ שעות המזל שוהה לעלות לאחר שתי שעות העולה גמר עלייתו והשוקע גמר שיקועו נמלא השנה עולים בשתים עשרה שעות ביום ושנה בלילה, כל ימי ניסן ראש מלה מתחיל לעלות ובאייר שור ובסיון תאומים וכן הסדר נמלא באדר מזל דגים מתחיל לעלות בבוקר סוף ב׳ שעות מלה מתחיל לעלות, ולסוף תרבע גמר עלייתו ושור עולה, לסוף שש גמר שור עלייתו ומתחיל תאומים, לסוף שמנה גמר תאומים ומתחיל סרטן, ונמלא ראש מלה בחמלע שהרי עברו שש שעות משהתחיל ובשש שעות ראשו מגיע לחמלע שהרי מתחילת עליית המזל עד תחילת שיקועו שנים עשר שעות נמלא שמשעה שמתחיל לעלות עד ו׳ שעות מגיע לחמלע הרקיע ולסוף שמנה שעות משעלה הוי זכב בחמלע הרקיע נמלא באדר זכב מלה בסוף שעה עשירית בחמלע הרקיע הוא והכי אמרינן במסכת ברכות בפרק הרואה (דף מח:) שכימה בזכב מלה הוא: **מאי תשרי וכו'** · שש תקופות שהובטתו לנח, ובניו קמפרש: **קציר** · כנגד זרע זה בתחילת גשמים זה בתחילת החמה וקין כנגד חורף וחורף הוא חוזקו וחורפו של סתיו וימי לינה לשון (איוב כט) כאשר הייתי בימי חרפי חוזקי ועיקרי קין הוא חוזקו של יבש ועל שמייבשין בחומו פרק תמרים ותאנים לקיטות והן נקראין קין דכתיב (שמואל ב מז) הלחם והקיץ לאכול הנערים וגו׳ קור הוא סופו של סתיו וכן חום סופו של שמש

יבמות [כו.] סד: [עירובין לז. כתובות מנ: מנחות פפ: נדה סד.]

*[בראשית ח:כב] עוד כל ימי הארץ זרע וקציר וקר וחום וקיץ וחורף לא ישבתו.

גירסת הערוך בערך חבש המתרגם אבא אגורא פי׳ כ״מ לשון של ערבים

*[בפ׳ בלא נבחתי - לעניין שמשה בתרא כאן פירוש לעיל אמ: סגרים רב חביבא עיי׳ ל״ל בפ׳ בלא נבחתי דף ל״ג ע״ב ד״ה מר בר רב אשי ובשם ר״ת בתוס׳ שם